

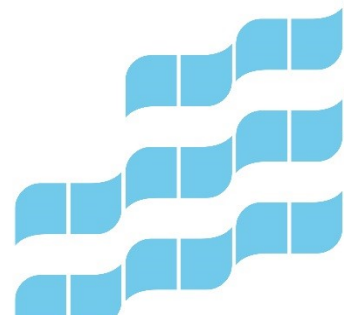
LAUSUNTO VALTAKUNNALLISEN ARKKITEHTUURIPOLIITTISEN OHJELMAN EHDOTUKSESTA

Opetus- ja kulttuuriministeriö ja ympäristöministeriö pyytävät 29.1.2021 päivätyllä saatekirjeellään Tampereen kaupungin lausuntoa 15.3.2021 mennessä valmisteilla olevasta ehdotuksesta valtakunnalliseksi arkkitehtuuripoliittiseksi ohjelmaksi.

Tämä lausunto on valmisteltu kaupunkiympäristön palvelualueella kaupunkiympäristön suunnittelun palveluryhmässä asema- ja yleiskaavoituksen sekä rakennusvalvonnan yksiköiden yhteistyönä. Myös Tampereella toimivilta alueellisilta vastuumuseoilta on pyydetty lausuntoa, jonka nämä tuottavat erikseen.

Tampereen kaupunkiympäristön palvelualue pitää arkkitehtuuripoliittisen ohjelman pääteemaa ”Kohti kestäväää arkkitehtuuria” ajankohtaisena ja toimivana läpikäyväna johtoajatuksena. Ohjelman päivittäminen samanaikaisesti Maankäyttö- ja rakennuslain kokonaisuudistuksen sekä eräiden muiden rakennettua ympäristöä koskevien kansallisten ohjelmien ja strategioiden kanssa on työn vaikuttavuuden kannalta tehokas ajoitus. Sen ansiosta ajassa liikkuvat megatrendit, ilmiöt ja haasteet sekä tavoitteet ja toimenpiteet niiden hallitsemiseksi saadaan kirjatuksi alaa eri suunnista kehittäviin ohjelmiin.

Ehdotuksen sisältämä visio vuodelle 2035 kiteyttää oleelliset alateemat ja kehittämistehtävät viiteen pääkohtaan, joihin arkkitehtuurin ja alan parissa tehtävän työn katsotaan voivan tuoda kontribuutiota. Teemat ovat erittäin laajoja, osin globaalejakin, ja tässä kohdin olisikin huomattavan tärkeää korostaa, että niiden parissa toimitaan verkostoituneena ja yhteistyössä eri ammattikuntien ja asiantuntija-alojen välillä. Ehdotuksessa on näin ollen hyvästä syystä tuotu vahvasti esille arkkitehtuurin ja rakennetun ympäristön toimijoiden yhteistyön merkitys.

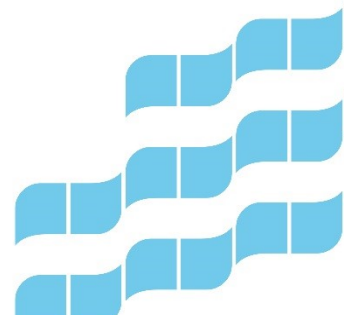

Suomalaisessa arkkitehtuurikentässä on yksilösuorituksen arvostuksen pitkät perinteet. Maankäyttö- ja rakennuslaki on jo v. 2000 lähtien tähdentänyt vuorovaikutteista ja osallistumisen mahdollistavaa suunnitteluprosessia ja tämä tavoite on nyt mukana arkkitehtuuripoliittisen ohjelman ehdotuksessa. Monimutkaisten haasteiden ratkaisemisessa tulee korostaa verkostoissa toimimista, viestintää ja käyttäjälähtöistä suunnittelutapaa, joita digitalisaatio edesauttaa. Voidaan hyvällä syyllä odottaa, että em. painotus tulee synnyttämään näköistensä uutta arkkitehtuuria, jolla on mahdollisuus jättää tämän ajan ”kädenjälki” rakennettuun kulttuuriympäristöön.

Arkkitehtuuri tulee nähdä osana rakentamista, ei irrallisena ulkoisena rakennuksen, alueen tai miljööön muokattavana ominaisuutena, vaan seurauksena laadukkaasta prosessista, joka ulottuu esi- ja hankesuunnittelusta toteutukseen, kunnossapitoon ja kohteen käyttötapaan, aina yhteistyön tuloksena.

Ohjelmaehdotus sisältää runsaasti viittauksia luonnonympäristön, ilmaston ja ekologian huomiointiin, mikä taas kytkee asiat laajana kattokäsitteenä olevan kestävyteen. Se tuleekin nähdä erottamattomana osana arkkitehtuuria ja rakentamista. Ohjelmassa tulisikin korostaa kestävyden koordinoinnin merkitystä kokonaisuutena suunnittelu- ja rakennushankkeissa. Toimenpiteinä esitetään jo osin käytössä olleita hyväksi havaittuja menettely- ja suunnittelutapoja palkintojärjestelmistä paikkatieto- ja tietomallipohjaiseen kaavoitustyökaluun sekä kaavoituksen ns. ekolaskureihin. Näiden vaikuttavuutta tulisi harkita siten, että toimenpiteellä saadaan mukaan yhtä ammattikuntaa laajempi joukko alan toimijoita.

Ohjelmaehdotus nostaa resurssitehokkaan rakentamisen hierarkian esille ja tällä tavoin viitoittaa uutta laajamittaisen harkinnan portaikkoa edettäessä rakentamishankkeeseen vaihtoehtojen punnitsemisessa. Harkinta kannustaa kulutuskriittiseen tarkasteluun uudisrakentamisenkin kentällä ja on voimallisen täydennysrakentamisen kaupungin

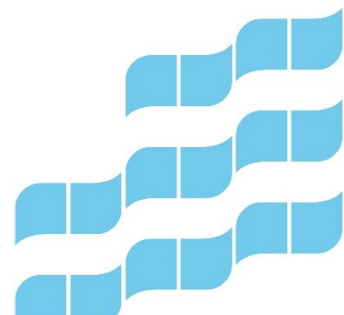
rakentamisen suunnittelulle ja ohjaamiselle vahva tuki, mutta edellyttää rakentamisen toimijakentän laajaa yhteistyötä kaupunkisuunnittelusta rakennus-, miljöö ja maisemasuunnitteluun asti. Kukin suunnitteluala sekä hankekehittäminen tulisi motivoida mukaan lieventämään osaoptimointia isojen tavoitteiden saavuttamiseksi.

Arkkitehtuuripolitiikalla vaikutetaan rakentamisen resilientteihin ominaisuuksiin, kun mm. muuntojoustavuus, täydennettävyyys ja korjattavuus nostetaan tavoitteiksi. Kestävän rakentamisen ja arkkitehtuurin suunnittelun tavoitteiden toteuttamiselle todetaan olevan eduksi sopiva lähiympäristön kokoinen tarkastelumittakaava, jossa voidaan tehdä tehokkaita paikallisia ratkaisuja esim. energiantuotannossa tai infrajärjestelmissä. Ohjelmaehdotuksessa on hyvin esitetty esimerkkejä näistä ratkaisuista.

Tampereella esiintyy muiden voimakkaasti kasvavien vertaiskaupunkien tapaan tiettyjä ilmiöitä, joiden ratkaisemista niiden tunnistaminen ohjelman ehdotuksessa tukee. Näitä ovat mm. pienten asuntojen tuotannon kasvu ja asuntorakentamisen laatuhaasteet. Kaupunkitasoisia kasvuhaasteita ovat myös alueellinen erilaistuminen sekä edustavan rakennetun ympäristön vaikutelman luoman vetovoiman lisäksi myös arkiympäristön laadun tunnistava pitovoima, joka mittaa sitoutumista ja osallisuuden kokemusta.

Ohjelman ehdotus sisältää toimenpiteitä, joista osa on jo kaupungin käytännöissä tai kirjattuna erilaisiin tavoiteasiakirjoihin ja strategioihin. Tampereella on yliopistokaupunkina hyvät mahdollisuudet arkkitehtuurin ja kaupunkisuunnittelun tiede- ja tutkimusyhteistyöhön sekä ympäristökasvatukseen edistämiseen. Voimakkaasti kehittyvä kaupunki on kiinnostava ja haluttu yhteistyökumppani.

Tampereella on kulttuurikaupunkina tunnistettu potentiaali identifioitua sisällöllisesti rikkaan rakennettujen ympäristöjen joukkoon ja vireillä on hakemus Euroopan kulttuuripääkaupungiksi.

Hyvän ja kestävän rakentamisen ja arkkitehtuurin aikaansaamiseksi on järjestetty aktiivisesti arkkitehtuurikilpailuja, joissa kohteina ovat olleet niin laajat aluekokonaisuudet kuin yksittäiset rakennukset. Viimeisimmissä on ollut käytössä täysin digitaaliset pilotoidut työkalut, joiden avulla myös kaupunkilaiset ovat voineet osallistua tai vaikuttaa asiaan tai seurata sitä. Rakennus- ja kaavoitushankkeiden kaupunkikuvallisen laadun arviointia varten on toimitelmia. Julkisen taiteen tuomiselle osaksi rakennetun ympäristön kehittämistä on luotu menettelytavat. Valtakunnallinen arkkitehtuuripoliittisen ohjelman ehdotus tukee näiden kaikkien toiminta- ja menettelytapojen kehittämistä ja jatkuvuutta sopivalla tavalla.

Tampereen kaupungilla on v. 2008 laadittu arkkitehtuuriohjelma, jonka uudistaminen on aloitettu. Valtakunnallisen ohjelman ehdotus tukee tätä uudistustyötä nimeämällä ne suuren mittaluokan haasteet, joiden ratkaisemiseksi koko rakennetun ympäristön alan tulee työskennellä. Se sanoittaa ajankohtaiset ilmiöt ja uudistaa arkkitehtuurin edistämisen tehtävänannon kaupunkiympäristön kehittämisessä rakennus- kortteli tai kaupunginosa kerrallaan. Paikalliset piirteet nousevat ohjelmaan kaupungin omasta arkkitehtuuriohjelman uudistamisen prosessista.

